

به من نگو استثنایی

نخستین نگاه به ناتوانی

نویسنده: پیت توماس

تصویرگر: لیلی هارکر

ترجمه: سعیده ستاری

ویراستاری: گروه علمی رشد

انتشارات جوان

تهران ۱۴۰۳

بیایید به حقوق دیگران احترام بگذاریم

دوست عزیز، این کتاب حاصل دسترنج چندین ساله نویسنده، مترجم و ناشر آن است. تکثیر و فروش آن به هر شکلی بدون اجازه از پدیدآورندگان کاری غیراخلاقی، غیرقانونی و غیرشرعی، و کسب درآمد از دسترنج دیگران است. این عمل نادرست، موجب رواج بی‌اعتمادی در جامعه و بروز پیامدهای ناگوار در زندگی و ایجاد محیطی ناسالم برای خود و فرزندانمان می‌شود.

سرشناسه: توماس، پت، ۱۹۵۹ م. Thomas, Pat

عنوان و نام پدیدآور: به من نگو استثنایی: نخستین نگاه به ناتوانی / نویسنده پت توماس؛ تصویرگر: لسلای هارکر. ترجمه: سعیده سالاری؛ ویراستاری: گروه علمی رشد

مشخصات نشر: تهران: جوانه رشد، ۱۴۰۳. مشخصات ظاهری: ۳۰ص: مصور(رنگی). شابک: ۶۰-۶۱-۵۷۹۲-۶۲۲-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیپا یادداشت: عنوان اصلی: Don't Call Me Special, 2002 عنوان دیگر: نخستین نگاه به ناتوانی.

یادداشت: مخاطب: ۸+ موضوع: فردیت (Individuality) موضوع: تفاوت‌های فردی در کودکان (Individual differences in childre)

موضوع: مهارت‌های اجتماعی در کودکان (Social Skills in Children) موضوع: کودکان استثنایی (Exceptional children)

شناسه افزوده: سالاری، سعیده، ۱۳۷۰ - شناسه افزوده: هارکر، لسلای، تصویرگر Harker, Lesley

رده‌بندی دیویی: ۱۵۵/۲ شماره کتابشناسی ملی: ۹۷۷۶۱۰۹ اطلاعات رکورد کتاب‌شناسی: فیپا

به من نگو استثنایی

نخستین نگاه به ناتوانی

نویسنده: پَتِ توماس
تصویرگر: لِسلی هارِکر
ترجمه: سعیده سالاری
ویراستاری: گروه علمی رشد
چاپ اول: زمستان ۱۴۰۳
شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه
چاپ و صحافی: کارنگ

© همه حقوق چاپ و نشر این اثر برای ناشر محفوظ است.

هرگونه استفاده تجاری و تکثیر و انتشار یا پژوهشی این اثر یا قسمتی از آن به هر شیوه‌ای از جمله زیراکس، فتوکپی، کتاب الکترونیکی و پی‌دی‌اف، کتاب صوتی، اینترنت، سایت‌ها و فضای مجازی، و ضبط و ذخیره در سیستم‌های بازیابی و پخش آن بدون دریافت مجوز قبلی و کتبی از ناشر ممنوع و قابل پیگرد قانونی است. اشاره به مطالب کتاب یا نقل بخش‌هایی از آن برای نقد، بررسی در رسانه‌های چاپی و الکترونیکی و رادیو و تلویزیون با ذکر منبع، بلا مانع است.

انشارات جلال

مرکز نشر و پخش کتاب‌های روان‌شناسی و تربیتی

ساختمان مرکزی: خیابان انقلاب، خیابان دانشگاه خیابان شهدای ژاندارمری،

شماره ۴۱ - تلفن ۶۶۴۰۴۴۰۶

فروشگاه: میدان انقلاب، روبروی سینما بهمن خیابان شهید منیری جاوید،

شماره ۲ - تلفن: ۶۶۴۹۸۳۸۶ - ۶۶۴۹۷۱۸۱ - ۶۶۴۱۰۲۶۲

www.roshdpress.ir

تهران - ۱۴۰۳

تقدیم به استاد حسن هاشمی میناباد
به پاس محبت‌هایشان

سخن ناشر

یکی از نیازهای اصلی تعلیم و تربیت کودکان و نوجوانان، سخن گفتن با زبانی آشنا و قابل فهم برای آنان است. این موضوع به خصوص در مورد کودکان اهمیت بیشتری دارد و از همین روست که بر قصه‌نویسی برای کودکان و قصه‌گویی برای آنها در همه فرهنگ‌ها توجه و تأکید می‌شود.

در بین انواع مختلف قصه‌هایی که برای کودکان نوشته و خوانده می‌شوند، قصه‌هایی هم هست که بیشتر جنبه درمانی دارند، یعنی مقصود این است که کودکان را با مشکلاتی که احتمالاً به آنها دچار می‌شوند آشنا کنند تا بهتر بتوانند با این مسائل مواجه شوند و در برطرف کردن آنها بکوشند. این قصه‌ها را روان‌شناسان و متخصصان با تجربه و دارای صلاحیت علمی در زمینه کار با کودک می‌نویسند و کارشان را نهادهای روان‌شناختی حرفه‌ای معتبر جهان در حوزه رشد و پرورش کودکان تأیید کرده‌اند.

انتشارات **جوانه رشد** پیش‌تر در راستای فراهم کردن چنین مجموعه‌هایی در قالب قصه‌های کوتاه و ویژه کودکان، مجموعه «مهارت‌های اجتماعی» را منتشر کرده که خوشبختانه با استقبال پدرها و مادرها

و مربیان کودک روبه‌رو شده است. اینک کتاب‌های دیگری از این مجموعه با عنوان داستان درمانی در قالب آموزش مهارت‌های اجتماعی تهیه شده است. در این مجموعه بیشتر به مشکلات عمده‌ای پرداخته شده که کودکان با آنها دست به‌گریبان هستند.

از خوانندگان محترم درخواست می‌شود تا پیش از مطالعه کتاب برای فرزندان خود، متن سخن‌ناشر، و نیز توضیحاتی که در آغاز و پایان کتاب می‌آید و روی سخنش با والدین و بزرگ‌ترهاست را بخوانند و سپس کتاب را برای کودکان قرائت یا آنان را همراهی کنند.

در خواندن این کتاب‌ها برای کودکان به نکته‌های زیر توجه کنید:

- پیش از خواندن کتاب برای کودک، اول خودتان یک‌بار آن را بخوانید.
- پیش از خواندن داستان، وقت مناسبی برای این کار در نظر بگیرید.
- در خواندن کتاب برای کودک، متناسب با داستان، لحن و صدایتان را تغییر دهید، بالا و پایین ببرید و آرام و تند کنید. هرگز همه داستان را با لحنی یک‌نواخت نخوانید.
- در مورد واژه‌ها و موقعیت‌هایی که در داستان جدید هستند، کودک حرف بزنید و به سؤال‌هایش جواب بدهید و سعی کنید این گفتگوها خیلی کوتاه باشد.

امیدواریم این مجموعه برای کودکان مفید واقع شود، و الگوی مناسبی نیز باشد برای قصه‌نویسی و قصه‌گویی درمانبخش.

روشی استفاده از این کتاب

این کتاب مقدمه‌ای است بر موضوع ناتوانی برای کودکان. اطلاعاتی که کودک باید درمورد ناتوانی بداند و بفهمد از کودکی به کودک دیگر متفاوت است. گاهی به سن او مربوط می‌شود. در این گروه سنی بهتر و لازم‌تر است که پذیرش و تحمل افرادی را که به نوعی با ما «متفاوت» اند در آن‌ها بی‌روانیم. شاید کار درست این باشد که دلیل این ناتوانی‌ها را مفصلاً برای بچه‌های بزرگ توضیح دهیم.

گاهی لازم است بزرگسالان قبل از این که درمورد ناتوانی با کودکان‌شان گفت‌وگو کنند، این مسئله را در ذهن خود حل‌اجی کنند. تنها در سال‌های اخیر است که شروع کرده‌ایم به پذیرش این موضوع که مشکل ناتوانی را پشت درهای بسته مخفی نگه نداریم. قبل از صحبت با کودک زمانی را صرف اندیشیدن به این مسائل و مشکلات بکنید.

بحث گروهی دربارهٔ ناتوانی با کودکان چه‌بسا بسیار هیجان‌انگیز و داغ باشد. یکی از راه‌های کمک به کودکان در درک ماهیت ناتوانی این است که از راه «نقش‌بازی» وارد شویم. پدر و مادرها یا معلمان می‌توانند چشمان کودکان را ببندند یا گوشی و هدست را روی گوش‌های آن‌ها بگذارند تا آن‌ها بفهمند که عمل نکردن یکی از حس‌هایشان چه معنایی دارد. در مدرسه‌هایی که از تجهیزات لازم برخوردارند، به کودک سالم این فرصت را بدهید تا روی ویلچر بنشیند یا از وسایل بچه‌های ناتوان استفاده کند تا بتواند درک خودش را از بعضی از مشکلات کودکان ناتوان در استفاده از این ابزارها را افزایش دهد.

بعد از این‌که با این روش دیدن یا شنیدن یا راه رفتن را برای کودکان سالم سخت کردید، با آن‌ها از کسانی صحبت کنید که بر این ناتوانی مسلط شده‌اند و حتی به دستاوردهای عظیمی نائل آمده‌اند – مانند هلن کِلِر، نویسندهٔ آمریکایی که در کودکی نابینا و ناشنوا شد؛ بتهوون، موسیقی‌دان و نوازندهٔ ویولن و آهنگساز آلمانی که شنوایی‌اش را از دست داد اما اثر موسیقایی درخشانی خلق کرد؛ و تئودور روزولت، رئیس‌جمهور آمریکا که خودش نمی‌توانست سر بلند بایستد، یا باید روی ویلچر می‌نشست یا میله‌های فلزی به کمر و پایش می‌بست تا صاف بایستد، یا به شانه کسی مثلاً پسرش تکیه کند.

مدارسی که کودکان مختلفی در آن‌جا به‌سر می‌برند باید راه‌های گوناگونی برای افراد کم‌توان تدارک ببینند. برخی از آن‌ها عبارت‌اند از رمپ برای بالا رفتن با ویلچر، قیچی‌ها و کاغذها و مدادهای خاص، صفحه‌کلیدهای کامپیوتری تنظیم‌شده برای بچه‌های ناتوان (و نیز انواع مختلف موس)، و میزها و سندلی‌های خاص. گفت‌وگو با بچه‌ها دربارهٔ روشن کردن موضوع و طرز استفاده از این ابزارها و تجهیزات حائز اهمیت است، چون باعث می‌شود بچه‌ها به خود کودکان ناتوان توجه کنند، نه به ناتوانی آن‌ها. کودکان

زبانی که در مورد افراد ناتوان به کار می‌بریم دستخوش تغییرات زیادی شده است. اما بسیاری از کودکانی که دچار ناتوانی‌اند هنوز هم برچسب‌ها را از آن‌ها می‌گیرند، به آن‌ها بد و بیراه می‌گویند و مسخره‌شان می‌کنند. به کودکان دیگر کمک کنید تا عنوان لقب‌هایی را که به کار می‌برند (مانند «معلول»، «دیوانه»، «عقب‌افتاده») بفهمند - کلماتی که هیچ‌گاه پسنیده نیستند. همین‌طور به کودکان دیگر کمک کنید تا واژه‌های درستی را برای توصیف ناتوانی‌های خاص به کار ببرند. امروزه واژه‌هایی مثل عقب‌مانده، معلول، کُندذهن، فلج، و افلیج را زننده و توهین‌آمیز به‌شمار می‌آورند.

مسئولیت دادن به خود کودکان راه مناسبی است در یادگیری. اگر کودکی در کلاس شما هست که دچار ناتوانی ای است، کاری کنید که کودکان سالم فرصت کمک به آن‌ها را پیدا کنند و مانند مددکار عمل کنند. سازمان‌های دست‌اندرکار ناتوانی کودکان، خانواده‌ها و گروه‌های خودیار غالباً تمایل دارند به مدرسه بیایند و در کلاس‌ها دربارهٔ این مشکلات صحبت کنند. این‌گونه جلسات بسیار مفید هستند. مثلاً گفت‌وگو دربارهٔ زبان اشاره یا لب‌خوانی می‌تواند افق‌های کودکان را دربارهٔ شنیدن و برقراری ارتباط گسترش دهد.